

NAPI HIREK.

Pest.

Néha eltűnődöm a pesti utca képén és érzem, hogy amit látok, az mind nagyon szép lehetne, sőt van sok minden, ami csakugyan szép is, de valami úgy hiányzik, valami egészen kicsi dolog, mint egy arcról a mosoly, ami azt széppé teljesítené. Az idegennek, akit oly szívesen s most már oly okos szervezkedéssel próbálunk ide édesgetni, Pest arcán mindig föltűnik valami keleties kifejezés, valami kis fásultság, közöny, lanyha nemtörődömség, amit én, a pesti ember, is mindig érzek, de meghatározni nem tudok egészen. Talán az bátja a fejlett városképekhez szokott szemet, hogy a városnak nincsenek poénjai, a jelentőséges épületek nem hangsúlyozottak a környezet megkomponáltságában, ami csakugyan keleti vonás, mert a mesés török, arab, kínai és hindu városok márvány- és stukk-palotái állanak oly elszigetelt, különváló egységként, piszkos, szemetes, szürke és rendezetlen környezetben, mint a mi szép palotáink. Mi köze a lipótvárosi templomnak, az Operának, az Iparművészeti Muzeumnak, a Műegyetemnek, vagy akármelyik díszes banképületnek a környezetéhez? Egy nyugati városban már a Vas-utcai iskolaépület is utcát fejezne be és gondosan megszerkesztett perspektívák mutatnának rá egy Halászbástya városépítészeti jelentőségére, de semmi európai város sem engedte volna meg, hogy például a Vilma királyné-ut egységes és idillikus kerti képét két nyurga templomtorony bontsa meg, mint két sörteszál egy sima, kedves arcon. Régi sirámok ezek, de mindent idegennek mindig új impulzusok, amelyek tudatában a kelet képzetét társítják.

Az utcai hanyagság és a városkép lompos, véletlen zavarossága: ez Pest, ahogy Feld Mátyás, kitűnő klasszikusunk mondaná. Az európai utca az emberek egymást megbecsülését mutatja, szívességet, szociális kölcsönösséget, kiméletet és annak ösztönös átérzését, hogy az utca közügy, az utca emberek találkozóhelye, ahol mindenki vigyáz, hogy a másikat ne botránkoztassa, ahol a tisztaságért, rendért, kedves képekért hálásan megbecsüli magát és társait a városi polgár. A mi utcánk mogorva, zárkózott, ellenséges emberek kietlen és nemszeretem-helye, ideges és barátságtalan tér, amelyre muszájból lép az ember és soha a pesti polgár, aki otthon esetleg kényes és kulturált gentleman, arra nem gondol az utcán, hogy ott mások is vannak és ő ott tulajdonképpen társaságban van. Piszkos, rendtelenség, ingerült, fegyelmetlen tülekedés, ez Pest, és annak a pesti embernek antiszociális mogorvasága, aki dinynehéjakat dobál és baktériumokat köpköd, az utcák mogorva és rendetlen képében is kifejeződik.

Sokszor elgondolkozom, hogy miért szürkék, porosak, rosszkedvűek és sorvadozók például az Andrassy-ut fái és miért lehetetlen itt a párizsi utca üde zöldje, miért mosdatlanok és szurtosak a házak, miért nem fényes fekete és miért falusi országut-szinű az aszfalt és miért rideg az a kevés tér, amiken egy-egy szép épület, sőt szobor és park is díszkedik, de az egészen mégis ott van valahol egy vedlett ház, egy véletlenül odapottyantott idegen motívum, valami befejezetlenség, valami „fene bánja” keletiesség. Szinte meghatározhatatlan ez, a mosoly-nak, a szívélyességnek ez a hiánya, ez a kedélytelenség, ez a morózus rosszkedv, amely a pesti utcát az európai városoktól megkülönbözteti. Valahol valami mindig hiányzik. Csak úgy például mondom: most épül fel a Kossuth-szobor és a parlament tere szép, monumentális, a földművelésügyi minisztérium darcára is zárt egység és mégis kemény, rideg kőhálmaz, amiből valami, ami élettel megtöltené, hiányzik. Talán egy kut, amely mozgást és derűt vinne a kövek zordsága közé, talán egy szép vízmedence, melyben a szobor és a paloták tükröznének, — igen, a kutak, a vizek, a medencék, amelyek a nagyvárosok merev vonalait életre mozdítják, a fákat, virágokat tükröző vitzükrök, a szivárványozó sugarak, a szép kutak nagyon sok csufiságot tudnának széppé varázsolni. Virágos, csobogósugaras vízmedence például a Körönd közepén, üde vizek tánca a Vigadó előtt, és Istenem, milyen élő lenne egy szép kuttól például a Deák-tér most oly reménytelen szürkésége, vagy az Apponyi-tér, vagy a Rókusztól halott Blaha Lujza-tér, és milyen szép lenne a Liszt Ferenc-tér sivár betorkolása egy kuttal díszítve. Valami üdeség, valami egymást megbecsülő szívélyesség, valami európai szocializáltság, valami szeretet, mely a szepet kívánó kultúrából ered, valami nem tudni mi, de valami kicsiség hiányzik Pest arcáról, mely fonnyadt és rosszkedvű, kusza, sorvatosan fáktól borostás, mosdatlanságában udvariatlan és visszautasító, ami az idegennek mindig idegen lesz és amit ha nem korrigálunk parkokkal, fákkal, tisztasággal, renddel, kellemes, vonzó előzékenységgel, gondossággal és udvarias megbecsüléssel, addig itt nagyon jól érezhetik magukat a bankettidegenek, de maguktól ide nem forognak az igazi, az idegenforgalmi idegenek soha.

Márkus László.